

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy

9.439

Hely

Idő

"1848"

Személy

Szerző:

Cím: 1848 március tizenötödike az egykorú sajtóban

Forrás:

Magyarország

Bp
(Hely)

1923. 3. 14.
(Idő)

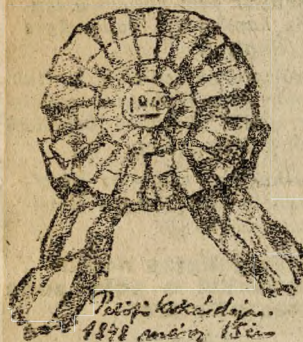
(Köt. v. füz.) (

1848 március tizenötödike az egykorú sajtóban

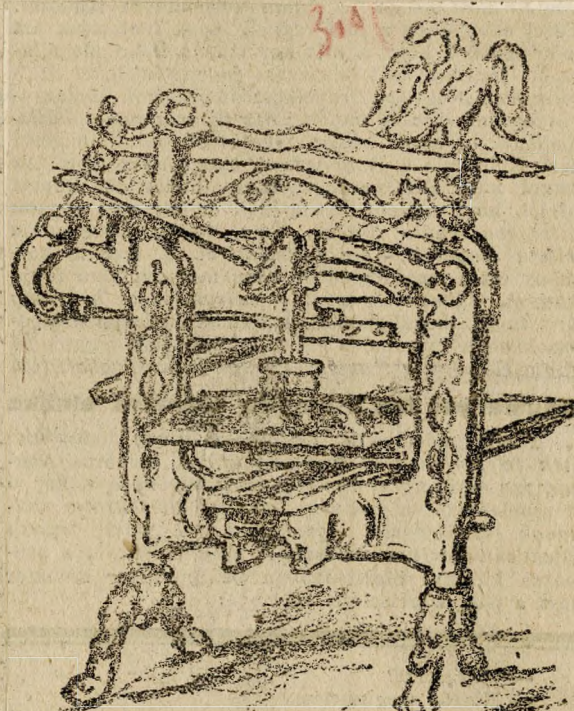
A lapok részint elhallgatták, részint nem látták a nagy nap eseményeit. — Forradalmi tudósítás a fővárosi rovatban. — Mit írt a reakciós sajtó és mit írt Jókai lapja?

(A Magyarország tudósítójától.) 1848 március 15-ének fenséges dátumát már elkönyvelte a történelem és minden magyar számára ez a dátum büszkeséget és dicsőséget jelent.

A nagy történelmi eseményeket kétségtelenül csak bizonyos távlatból lehet megítélni és úines a világon olyan történetíró, aki a márciusi forradalomról ne a legnagyobb szerűbb ítéletet mondáná. Ehez a forradalomhoz nemcsak a magyar nemzet felszabadulása fűződik, hanem ezt a mozgalmat olyan férfiak vezették, akik egyébként is örökre beírták nevüket a magyar történelembe: Petőfi Sándor, Jókai Mór, Irinyi József és a többiek ragyogják be az 1848. márciusi napokat.

A mai időkben már csak a legnagyobb tisztelet és hódolat hangján beszélnek a márciusi eseményekről, azonban önkéntelenül is felmerül a kérdés, mit írtak ezekről a fontos eseményekről az egykorú lapok? Történelmi távlat hiányában az akkori sajtó nagy része nem tudta felbecsülni az akkori események horderejét. Ezt mutatják az akkori hírlapok közlései, amint a Pesti Hírlap egy nappal későbbi tudósításában ezt be is ismeri. A Pesti Hírlap, Csengery Antal szerkesztése alatt a „fővárosi újdonságok” rovatában röviden így emlékszik meg március 16-án az eseményekről:

„Ez a gép az 1848 március 15-én a Nemzet dalát nyomtatta”

„A fővárosnak nem mindennapi színe van. A mozgalmi szellem, mely egész nyugaton, főleg a zászlóját, itt is nyilvánulni kezd.” 17-én már belátja, hogy a mozgalom révén, melyben saját munkatársa

Irinyi József is részt vett — „A tegnapi nap történelmi nyomatok hagyott maga után. Mi kezdetben csak demonstráció színeit viselt, később erkölcsi, békés forradalom alakult...”

A lap címe alatt „A sajtó szabad!” és Szalay László, a későbbi nagy 48-as politikus és publicista jeltelen vezérék, amely a sajtószabadság törvénybeiktatását sürgeti. A részletes tudósítás szerint „Márc. 15-én reggeli 10-ediől órákor az ifjúság az egyetem három szakjabeli kortársaival egyesült, kikhez még számos, minden korú s rangú férfiak is csatlakoztak, s Landerer és Hecsenast nyomdájára előtt megállván, követelték a petíció 12 pontjának, úgy Petőfi Sándor egyik költeményének rögtön ki nyomtatását. (Azóta minden gyerek tudja, hogy ez a költemény a Nemzeti dal volt...) A nyomda tulajdonosai engedtek e kívánatnak. Az összegyűlt tömeg pedig, dacára a sűrűn hulló esőnek, példás türelemmel bevárta a censura nélkül kinyomott első magyar példányok elkészültét, mi megtörtént d. e. 11½ órákor... Örömmel jegyezzük fel, hogy a 12½ óráig tartott csoportozatot legkisebb rendtelenség sem zavarta meg... Irinyi József mutatá be szabad ég alatt az első szülöttetek...” S így tovább, — mint látjuk — a történetírás, amelyből tanultuk, ez ujsárgyortból vehette adatait.

A reakciós Budapesti Híradó (szerkesztő Szenvey József) „Budapesti Hírhír” rovatban két napig teljesen elhallgatja a forradalmi eseményt; 16-án a népszámlálásról, 17-én Shüdelné panaszairól, a hűsárakról és a Lánchídról elmélkedik. Petőfiék teiteit és március 15-ét végleg agyonhallgatva, 18-án följegyzí, hogy az országos küldöttség Bécsbe vitte volt a „felírást az országgyűlési teendők iránt... amint tegnap Kossuth Lajos úr a „Zöldfa” című vendégfő erkélyről... kihirdette...”

A Jelenkor (szerkesztő Helmezy Mihály) írja: „...A bécsi zavargás híre fővárosunk közönségében ingerlően hatott a mozgalmakra, miket a párizsi események másutt is támasztának. A kívánatos 12 pontból szedték s kinyomtatva falragaszokon olvashatók: Petőfi Sándor buzdító verszete a nemzet-hez tegnap mintegy ezer újú közvetlen felügyelete alatt kinyomtatott, s roppant éljenzések közt szétosztatott. — E verszet nyilván elővizsgálat nélkül jelent meg.” stb.

A Jókai Mór szerkesztésében megjelenő Életpépek

című hetilap első oldalán fejtőlőt „*A sajtó szabad*” felírás, alatta a 12 pont végleges szövege. Petőfi verse a *Beau republic, Vajda Jánosé a Honáruólkhoz* és cikke: *„Budapest. Forradalom Vör nélkül.”*

„... A nép szava is megdördült és mondta: föl térdeidről, rabszolga, a nép beszél. Tartásátok tisztelben e napot, melyen a nép szava először megszólalt. Március 15-ike az ... A magyar nemzet szabadsága e naptól kezdődik: ...” így írt Jókai, a forradalmár és ekkor még senki se gondolhatott a későbbi dinasztia-barát *Esti Lapok* szerkesztőjére.

Vahó! Imre Pesti Divatlap-ja piros-fehér-zöld keretben jelent meg s *Örömhangok* címmel 13 oldalon ismerteti a nagy nap történetét.

Petrichevich Horváth Lázár lapja, a *Honderű*, konzervatív újság, amelyről Petőfi azt verselte, hogy „... nevednek csak két végső betűje vagy ...”, *hirtelen átvédteit liberálissá*. Cikket hozott *„Béke, Szabadság, Egyséjértés”* címmel és megírta, hogy „... Petőfi *alább között* nemzeti dala hétszer szavaltatott el a színpadról. S közölte Petőfi versét *Tavaszelő 18-án Nádaskay* Lajos úr (N. L.), aki korábban Petőfi anyját és oly esunyán lámadia.

A Kulcsár István alapította és öszvege kiadásában megjelenő *Nemzeti Újság* írja 16-án: „Az események megelőzve még az eszmék sebességét, vilányütésben ültek diadalukat ... A sajtó ma esti 7 óra óta szabad ...” (i. é. *hivatalosan*; a P. H. szerint 5½ óra óta.) s szerinte a 12 pont „... Kossuth Lajos által indítványozott ...” fölírástól nem annyira lényegében, mint részletesebb specificációban különbözik.

Érdekes, hogy március 15-ike emlékére már 1848 március 19-én politikai napilap is indult *Pálffy* Albert regényíró szerkesztésében este megjelenő

„Martius Tizenötödike”. Feljegyeje: *„Nem kell táblabíró politikai!”,* amellyel jelezte, hogy Kossuth mérsékeltőbb (!) politikájával szemben *Petőfi és a Madarász-testvérek szélsőséges, republikánus felfogását hirdeti*. Később itt jelent meg Petőfi híres augusztusi cikke, amelyben az általános harcot sürgette. *„Polgártársak! E lap a martius tizenötödiki nap dicső eseményeiből emelkedik fel...”* — írja a lap első cikke. — *„E lap úgy tűnik fel, mint a legszerűebb zászló, mely az európai újjászülítés ünnepélyes diadalmenetéhez odacsatlakozik...”*

Pálffy lapja megnyitotta hasábjait a márciusi ifjúságnak s bár a március 15-iki események leírását indulásának időpontjánál fogva lekészte, első számában bejelenti, hogy egyik következő napon adnak majd „... néhány érdekes adatot, mely a mozgalom színterai között a függöny fellebbezése előtt történt”. S az egész sajtó még heteken át foglalkozik márciusi idusának messze kiható eseményeivel, így a *Honderű* felhívja a figyelmét, hogy: *„Az e pillanatban uralkodóvá lett röpirodalom több érdekes nyomtatványokat hoz naponként, magyar és németet ... A magyarok közt több röpirat jelent már meg, a pesti forradalom történetével foglalkozó.”* (Szerzők: *Birányi, Kléb, Zerffi* stb.)

Jókai lapjában jelent meg március 23-án Petőfi verse, a *„15-ik martius 1848”*, amely tizennyolc strófájában összefoglalja a nap eseményeit és kortörténeti jelentőségét és *Egressy* Gábor színes cikke 26-án a *„Képek a pesti forradalomból”*.

Néhány nappal később — így kivált a hetilapok hasábjain — írt lelkés ismertetésekben benne lüktet a forradalmi mozgalom léza, a felszabadulás öröme és a nemzeti öntudat büszke bátorsága, de sok helyütt ott remeg az aggodalom is a jövő iránt, mint ahogy a márciusi nagy nap szabadságviszonyait csakhamar felváltotta a hosszú ideig tartó elnyomatás.